

LAKIALOITE 86/2007 vp

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan työmarkkinatuen tarveharkinnan poistamista osana toimenpidekokonaisuutta, jolla ns. köyhyysloukkuja pyritään purkamaan ja lisäämään työstä saatavien ansiotulojen käteen jäävää osaa samalla, kun perhe on vähimmäisetuuksien saaja (vrt. ed. Virtasen lakialoite LA 97/2007 vp laeiksi asumistukilain 15 §:n ja toimeentulotukilain 11 §:n muuttamisesta ja ed. Virtasen lakialoite LA 98/2007 vp laeiksi työttömyysturva-, sairausvakuutus- ja toimeentulotukilain muuttamisesta).

Työmarkkinatuki on tarveharkintainen, joten saajan ja hänen puolisonsa tai avopuolisonsa tulot pienentävät sitä. Jos vanhempien kanssa samassa taloudessa asuva työtön ei täytä työssäoloehto- ja vanhempien tulot vaikuttavat työmarkkinatukeen. Tuki maksetaan silloin osittaisena, ja se on 50 % tuesta, jonka saaja muutoin saisi.

Voimassa olevassa laissa (2007) työmarkkinatuki pienenee, jos avo- tai aviopuolison palkkatulot ylittävät 536 euroa kuukaudessa. Tämän ylittävät puolison tulot vähentävät työmarkkinatukea.

Lisäksi työmarkkinatuki pienenee, jos puolison palkkatulot ja työttömän omat pääomatulot ylittävät 848 euroa kuukaudessa, ja lakkaa kokonaan, kun puolisoitten yhteenlasketut tulot ovat enemmän kuin 1 853 euroa. Tulorajaa korotetaan 106 eurolla jokaisesta huollettavana olevasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Työmarkkinatuki

pienenee siten, että tuesta vähennetään 50 prosenttia tulorajan ylittävistä puolison palkka- ja työttömän omista pääomatuloista. Perheettömällä täydestä työmarkkinatuesta vähennetään 75 prosenttia tulojen 253 euroa kuukaudessa ylittävästä osasta. Vähennys lasketaan kuukausitasolla.

Perheet, joissa joku perheen jäsenistä saa työmarkkinatukea, saavat usein myös asumis- ja toimeentulotukea. Asumistuki ja toimeentulotuki ovat niin ikään tarveharkintaisia ja tulositonnaisia. Tarveharkinnan voimakas päällekkäisvaikutus syntyy korkeiden asumiskustannusten alueilla ja siellä erityisesti lapsiperheissä.

Tehdyissä selvityksissä on havaittu, että useiden etuuksien tarveharkinnan yhteisvaikutus johtaa lopputulokseen, jossa työllistymisestä koituvaa bruttomääräinen tulonlisäys tietyllä tuloalueella (1 650—2 190 euroa) ei tuo laisinkaan tai tuo vain hyvin vähäisessä määrin käteen jäävää lisähyötyä tarveharkintaisten etuuksien vähenemisen ja verotuksen pienentäessä perheen kokonaistuloja. Tähän vaikuttaa jossain määrin se, kuinka suuret perheen asumiskustannukset ovat ja paljonko perhe saa asumistukea.

Puolison tuloihin sidottu tarveharkinta ei sovi yhteen työttömyysturvan yksilöllistä perusoikeutta turvaavan luonteen kanssa. Tuen leikkaaminen työmarkkinatukea saavan omien pääomatulojen perusteella kohtelee työmarkkinatuen saajia ansiosidonnaisella turvalla olevia an-

karammin. Ansiosidonnaisella turvalla olevien etuutta ei leikata päivärahan saajan omien pääomatulojen perusteella.

Aloitteen kustannukset on arvioitu 27,1 miljoonaksi euroksi, kun otetaan huomioon muutoksen tuottama verotulojen lisäys (9 milj. euroa).

PERUSTELUT

Nykytila

Työmarkkinatuen saajan työmarkkinatukea pienentävät hänen puolisonsa tulot 180 työmarkkinatukipäivän jälkeen silloin, kun työmarkkinatukea saadaan työttömyyspäivärahan enimmäisajan (500 päivää) jälkeen. Tarveharkinnasta on vapautettu 55 vuotta täyttäneet työttömät, jotka ovat työttömiksi joutuessaan täyttäneet palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehdon, sekä työttömät siltä ajalta, jolloin he osallistuvat työvoimapalveluista annetun lain mukaiseen koulutukseen, työharjoitteluun, työelämävalmennukseen, työkokeiluun, kuntoutukseen tai kuntouttavaan työtoimintaan.

Aloitteemme tiedot perustuvat Kelassa tehtyyn selvitykseen (Honkanen, P. 2006, Työttömien perusturvan ongelmia) ja siinä esiintyviin Kelan rekisteritietoihin syyskuulta 2005. Näiden tietojen mukaan sellaisia työmarkkinatuen saajia, joilta tarveharkinta oli vähentänyt työmarkkinatukea mutta ei ollut poistanut sitä kokonaan, oli yhteensä 6 629 tuensaajaa. Rekisteritiedoista ilmenee, että näistä 6 041:llä oli tarveharkintaan vaikuttavia puolison tuloja, ja edelleen, että heistä 3 169:llä oli myös työmarkkinatuen lapsikorotukseen oikeuttavia alaikäisiä lapsia.

Johtopäätös on se, että noin 6 000 työmarkkinatuen saajaa on sellaisessa tilanteessa, jossa työmarkkinatuen tarveharkinta yhdessä verotuksen ja mahdollisesti asumistuen kanssa aiheuttaa varsin korkean efektiivisen marginaalisen veroasteen. Korkean marginaalisen veroasteen todennäköisyys on suuri etenkin noin 3 000 lapsiperheessä, sillä silloin perhe on varmimmin oikeutettu myös asumistukeen.

Pykäläperustelut

7 luvun 1 §:n (Oikeus työmarkkinatukeen) 1 momentin 3 kohdan ja 2 §:n (Työmarkkinatukeen oikeutettu) 1 momentin 8 kohdan poistaminen.

Ehdotamme työmarkkinatuen tarveharkinnan poistamista (7 §:n 1 momentin 3 kohdan ja 2 §:n 1 momentin 8 kohdan poistaminen). Tämän vuoksi oikeutta työmarkkinatukeen koskevista säännöksistä on poistettava edellytys, jossa etuus sidotaan taloudellisen tuen tarpeeseen.

7 luvun 3 §. Työmarkkinatuki työvoimapolitiittisen toimenpiteen aikana. Koskea ehdotamme tarveharkinnan poistamista kaikilta, säännöksessä ei enää tarvita viittausta poikkeustapauksiin, jolloin tarveharkintaa ei edellytetä.

9 luvun 3 ja 4 §:n kumoaminen. Koska ehdotamme tarveharkintasääntelyn poistamista laista, ehdotamme säännösten kumoamista.

9 luvun 5 §. Työmarkkinatuki ilman tarveharkintaa. Säännöksessä todettaisiin, että työmarkkinatuki myönnetään ilman tarveharkintaa.

9 luvun 6 §:n (Osittainen työmarkkinatuki) kumoaminen. Ehdotamme pykälän kumoamista. Nykyisen säännöksen mukaan työmarkkinatuki on 50 prosenttia 1 §:n 1—3 momentin ja 3—5 §:n mukaisesti lasketusta työmarkkinatuesta, jos työnhakija asuu vanhempiensa taloudessa eikä ole täyttänyt työssäoloehtoa. Tästä on säädetty eräitä poikkeuksia. Säännös kietoutuu oleellisesti työmarkkinatuen tarveharkintasääntelyyn.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 7 luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 §:n 1 momentin 8 kohta sekä 9 luvun 3, 4 ja 6 §, sellaisena kuin niistä on 9 luvun 3 § osaksi laeissa 1009/2003 ja 576/2007, sekä
muutetaan 7 luvun 3 §:n 1 momentti ja 9 luvun 5 § seuraavasti:

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

3 §

Työmarkkinatuki työvoimapolitiittisen toimenpiteen aikana

Työmarkkinatukea maksetaan siihen oikeutetulle henkilölle ajalta, jona hän osallistuu työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen.

— — — — —

9 luku

Työmarkkinatuen määrä ja kesto

5 §

Työmarkkinatuki ilman tarveharkintaa

Työmarkkinatuki myönnetään ilman tarveharkintaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 2007

Merja Kyllönen /vas
Paavo Arhinmäki /vas
Pentti Tiusanen /vas
Annika Lapintie /vas
Martti Korhonen /vas
Veijo Puhjo /vas

Unto Valpas /vas
Jyrki Yrttiaho /vas
Matti Kauppila /vas
Matti Kangas /vas
Minna Sirnö /vas
Mikko Kuoppa /vas